
Ve vodě žijí miliony druhů – od nejmenších mikroorganismů, které měří jen několik mikrometrů, až po plejtváky obrovské měřící až 30 metrů a vážící až 200 tun. Každý rok objevíme v hlubinách oceánů nové druhy. Oceány a moře rovněž plní klíčovou úlohu, pokud jde o celosvětové klima: představují největší úložiště uhlíku a zachytávají oxid uhličitý z atmosféry. Oceánské proudy pomáhají ohřívat a ochlazovat různé regiony, díky čemuž jsou tyto oblasti obyvatelnější. Vypařená voda z teplých moří může dopadnout na zem na celém světě v podobě deště nebo sněhu, a tím umožňuje život na souši.

Pro nás, obyvatele modré planety, není voda jen nutná potřeba našeho těla, ale též zdroj, z něhož máme prospěch každý den. V domácnostech ji používáme na vaření, uklízení, sprchování a splachování. Voda se používá též při výrobě potravin, oblečení, mobilních telefonů, automobilů a knih. Vodu používáme při stavbě domů, škol a silnic a k vytápění budov a k ochlazení elektráren. Elektřina, kterou vytváříme z vodní energie, osvětluje naše města a domovy. V horkém letním dnu se ponoříme do moře nebo se vydáme na procházku kolem jezera, abychom se zchladili.

Voda je též prostředkem, který společnost spojuje a umožňuje přepravu osob a zboží. Nabízí přirozenou dopravní síť kolem celého světa, která spojuje nejen pobřežní města, ale též vnitrozemská města ležící na splavných částech řek, čímž umožňuje celosvětový obchod. Naše trička, kávová zrna nebo notebooky vyrobené v Severní či Jižní Americe, Africe nebo Asii mohou být dopravovány do Evropy lodí. Jinými slovy, voda se podílí na každém aspektu našeho života.

To, jak tento vzácný zdroj využíváme a jak s ním nakládáme, má bohužel dopad nejen na naše zdraví, ale také na veškerý život, který je na vodě závislý. Kvalitu a dostupnost vody i nadále ohrožují znečištění, nadměrné využívání a fyzické změny vodních stanovišť a změna klimatu.

Měníme charakter vody

Když odebíráme vodu ze zdroje a používáme ji, téměř vždy měníme její vlastnosti. Například koryta řek, stavíme průplavy a kanály, které propojují moře a řeky a budujeme přehrady a hráze, abychom uspokojili svou poptávku po vodě. Podzemní voda čerpaná z vodonosných vrstev může být do našich domovů přepravována na vzdálenost stovek kilometrů. Po použití může být znečištěna chemickými látkami (např. fosfáty z čisticích přípravků), mikroplasty nebo olejem na vaření. Některé z těchto znečišťujících látek a nečistot mohou ve vodě zůstat i poté, co projde pokročilými postupy čištění odpadních vod. Pokud jde o zemědělství, voda k zalévání plodin může obsahovat rezidua chemických látek, které jsou součástí hnojiv a pesticidů. Po použití a někdy též po vyčištění se část této změněné vody vrací do vodních útvarů.

V řekách, jezerech a mořích se mohou ukládat též znečišťující látky přenášené vzduchem z dopravy a průmyslu, které mohou ovlivnit kvalitu vody. To, jak využíváme vodu, může měnit teplotu a míru salinity oceánů. Voda používaná k chlazení v odvětví energetiky může být výrazně teplejší než odebíraná voda. Obdobně během procesů odsolování se může zpět do mořského prostředí

---

uvolňovat solanka s vysokou koncentrací soli. V konečném důsledku je voda, kterou vracíme do přírody, často velmi odlišná od té, kterou z ní čerpáme. Navíc ji ne vždy vracíme tam, kde jsme ji odčerpali.

Na kvalitě vody záleží

V uplynulých čtyřech desetiletích učinila Evropa významný pokrok v oblasti regulace kvality vody, čištění odpadních vod a ochrany mořských a sladkovodních stanovišť a druhů. Politiky EU se zaměřují na širokou škálu problémů od pitné vody, městských odpadních vod, ochrany stanovišť, určení chráněných mořských oblastí a kvality vody ke koupání až po povodně, plasty na jedno použití, průmyslové emise a omezení pro používání nebezpečných chemických látek. Tyto zvláštní právní předpisy EU jsou posíleny zastřešujícími programy a právními předpisy, např. 7. akčním programem pro životní prostředí, rámcovou směrnicí o vodě a rámcovou směrnicí o strategii pro mořské prostředí.

A Evropanům na kvalitě jejich vody záleží. Není vůbec náhodou, že první občanská iniciativa EU, konkrétně pak Right2water, kterou podpořilo více než 1,8 milionu signatářů, se týkala vody. Osvětové programy spolu s technologiemi zajišťujícími účinné využívání vody a s investicemi do řízení úniku vody přinesly skutečné úspory vody v Evropě. Celkový objem čerpané vody v Evropě se od roku 1990 snížil o 19 %. Dnes je k městské úpravně odpadních vod připojeno více než 80 % evropského obyvatelstva, což značně snižuje objem znečišťujících látek uvolňovaných do vodních útvarů. Z naší nedávné zprávy o stavu vod vyplývá, že asi tři čtvrtiny útvarů podzemních vod v Evropě jsou z chemického hlediska v dobrém stavu: jsou čisté.

Z pravidelného sledování kvality vody ke koupání vyplynulo, že asi 85 % míst ke koupání v EU, která byla v roce 2017 sledována, mělo „vynikající“ kvalitu vody. Více než 10 % evropských moří bylo vyhlášeno za chráněné mořské oblasti, což má pomoci ochránit mořské druhy a stanoviště. Všechny tyto pozitivní změny jsou velmi povzbudivé. Přesto navzdory pokroku vyvolává ekologický a chemický stav evropských povrchových vod i nadále znepokojení.

Pouze asi 39 % povrchových vod dosáhlo během období sledování v letech 2010–2015 minimálního cíle EU spočívajícího v „dobrém“ nebo „velmi dobrém“ ekologickém stavu a 38 % dosáhlo „dobrého“ chemického stavu. Špatný chemický stav je dán zčásti tím, že znečišťující látky (např. dusičnany ze zemědělství) jen tak nezmizí. Voda absorbuje a přenáší znečišťující látky v krajině a nakonec se hromadí v jezerech a oceánech. Řada řek byla fyzicky změněna nebo na ně měla dopad lidská činnost, což ovlivnilo migraci ryb proti proudu řeky nebo tok sedimentů po proudu.

Mnoho mořských druhů ryb je nadměrně loveno, což ohrožuje přežití jejich celých populací. Invazivní nepůvodní druhy se šíří lodní dopravou nebo kanály či průplavy a ohrožují místní druhy. Mořský odpad, v němž převažují plasty, lze nalézt po celém světě, od Arktidy až po neobydlené ostrovy v Tichomoří. A bohužel, i když zabráníme tomu, aby se nové znečišťující látky uvolňovaly do vodních útvarů, musíme se vypořádat s dědictvím všech znečišťujících látek, které byly do vody uvolněny

---

před desítkami let – či před stovkami let v případě rtuti. A budoucí generace se budou vypořádávat s dědictvím látek, které do vody uvolníme my.

Jak si poradit s nedostatkem a přebytkem

Ve srovnání s řadou jiných částí světa má Evropa poměrně bohaté zdroje sladké vody. Tyto zdroje však nejsou na kontinentu rovnoměrně rozloženy. Podle našich odhadů asi jedna třetina území EU čelí obdobím nedostatku vody, kdy v určitých obdobích poptávka převyšuje dostupnou nabídku.

Předpokládá se, že změna klimatu bude mít dopad na dostupnost vody v Evropě a vyvine další tlak na jižní regiony, které se již potýkají s nedostatkem vody. V jiných částech Evropy se očekávají častější povodně/záplavy, zatímco níže položené regiony budou ohroženy bouřemi a vzestupem hladiny moří. Průkopníky praktických opatření jsou města a regiony, které provádějí opatření od snížení úniku vody a opětovného využívání vody až po začleňování modrých a zelených ploch do městských oblastí s cílem minimalizovat rizika záplav a škody způsobené vodou.

Některá klíčová odvětví hospodářství, jako je zemědělství, využívají významné množství sladké vody. Během jarních a letních měsíců mohou dokonce zemědělské činnosti v částech jižní Evropy spotřebovat více než polovinu celkové spotřeby vody. Obdobně je tomu u oblíbených turistických destinací, včetně malých ostrovů ve Středozezemním moři, které musí dodávat vodu tisícům návštěvníků, což vytváří značný tlak na již tak nízké zásoby vody.

Místní a celosvětový zdroj

Masový cestovní ruch není jediným případem, kdy jsou místní vodní zdroje vystaveny vyššímu tlaku kvůli jiným než místním uživatelům. Světový obchod umožňuje spotřebitelům využívat přírodní zdroje, včetně vody, ze všech částí světa. S francouzským vínem vyvezeným do Číny se rovněž „vyváží“ voda použitá při pěstování hroznů a při výrobě vína. Obdobně se zbožím dováženým do Evropy dovážíme též „virtuální vodu“.

V mnoha ohledech je voda místním zdrojem. Změna množství a kvality vody má přímý dopad na místní životní prostředí a na místní obyvatelstvo. Voda je ale jako celek také celosvětový činitel – je to společný statek, o který se dělíme s každým člověkem a se vším živým na naší planetě. Voda překračuje hranice zemí a propojuje kontinenty fyzicky i kulturně. Protože řada velkých vodních útvarů je propojena, to, co na začátku vypadá jako místní problém, se může stát jedním z mnoha faktorů přispívajících k většímu problému. A naopak celosvětový problém, jako jsou plasty nebo vyšší teploty vody v oceánech, může mít zásadní dopady v místním měřítku.

Tato lokálně-globální povaha vody vyžaduje spolupráci a správní struktury, které odpovídají závažnosti dané výzvy. Není překvapením, že řada politik EU týkajících se sladké vody a mořského prostředí zdůrazňuje regionální a celosvětovou spolupráci. EU se aktivně zapojuje do správních struktur, počínaje cíli udržitelného rozvoje Organizace spojených národů až po regionální možnosti

---

spolupráce, např. Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje nebo Komise podle úmluvy OSPAR pro severovýchodní Atlantik. V uplynulých letech správní struktury právem zapojily do své činnosti subjekty, které nejsou státními útvary, např. velké rybářské společnosti, s cílem zajistit udržitelné využívání vodních zdrojů.

Vzhledem k rostoucím požadavkům konkurujících si uživatelů je jasné, že cestou k udržitelnému využívání vody a jejích zdrojů jsou účinnost, inovace a zabránění vzniku odpadů (např. omezení úniku vody), opětovné využívání, recyklace – všechny tyto aspekty jsou součástí oběhového hospodářství. Platí dokonce, že pokud ušetříme jednu surovinu, např. vodu, ušetříme i na všech ostatních.

Poznatky, které pomohou utvářet budoucí politiky

Evropská agentura pro životní prostředí (EEA) pracuje s informacemi o životním prostředí. Složitě a vzájemně provázané téma, jako je voda, vyžaduje různé toky dat, podrobnou a systémovou analýzu a úzkou spolupráci se sítěmi a institucemi. EEA všechny tyto poznatky o evropském životním prostředí shromažďuje a informuje o nich tvůrce politik a veřejnost.

Za poslední čtyři desetiletí zavedly členské státy v souladu s právními předpisy EU a požadavky na rozsáhlý monitoring. Díky tomuto úsilí jsme získali mnohem podrobnější a komplexnější poznatky a lépe chápeme problémy a vývoj životního prostředí, včetně vody. Můžeme proto nyní provést integrovanou analýzu hnacích sil zapříčiňujících změnu, analýzu skutečností, které se mění, a analýzu toho, jak změna probíhá. Můžeme určit účinná praktická opatření a vybudovat sítě ke sdílení těchto informací.

Tato znalost nám pomůže utvářet budoucí politiky EU týkající se vody. Některé klíčové složky právních předpisů o vodě, včetně rámcové směrnice o vodě a směrnice o čištění městských odpadních vod, procházejí hodnocením a mohou být následně změněny. Vzhledem ke stěžejní úloze vody pro náš život nám integrovanější politický přístup pomůže ochránit a zachovat to, čím je naše planeta jedinečná.

Hans Bruyninckx

výkonný ředitel agentury EEA

Související obsah

Related infographics

Infographic

Koloběh vody — Hlavní problémy vlivňující kvalitu a množství vody

[\[https://www.eea.europa.eu/cs/signaly/signaly-2018/infografika/kolobeh-vody-2014-hlavni-problemy/view\]](https://www.eea.europa.eu/cs/signaly/signaly-2018/infografika/kolobeh-vody-2014-hlavni-problemy/view)

Související publikace

Publikace

European waters -- Assessment of status and pressures 2018

[\[https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-water\]](https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-water)

Viz také

Stránka

Budoucnost energie v Evropě: čistá, inteligentní a obnovitelná

[\[https://www.eea.europa.eu/cs/signaly/uvod-2013-budoucnost-energie-v\]](https://www.eea.europa.eu/cs/signaly/uvod-2013-budoucnost-energie-v)

Permalinks

Permalink to this version

763a1051ffa34331ba0b2b5d145afb4e

Permalink to latest version

1WJCNO9ZE5

Geographic coverage

Europe

Temporal coverage

Dynamic

Topics

Voda a mořské prostředí

Značky

Kategorie: water

Zveřejněno 13.11.2018